

13

Psychiatrisch consult bij bipolair: haal meer uit korte tijd

Bereid één afspraak voor met drie geordende prioriteiten, de kleinst bruikbare set informatie, één vraag voor de professional en een kort verslag van wat er is besloten of nog openstaat.

LES 13 VAN VIERENTWINTIG

Bekijk deze les
bipolarclarity.com/nl/program/l13

Dit is één les van de vierentwintig

Het **Bipolar Stability Program** bestaat uit vierentwintig gratis lessen voor mensen die al de diagnose van een bipolaire stoornis hebben. Elke les is een video; elk hoofdstuk is het papier dat erbij hoort. Vijftien talen, geen e-mailadres, geen account, geen betaalde versie.

Voordat je begint

Hier wordt je nooit gezegd dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen. Iets leeg laten mag, «nog niet bekend» is een antwoord, en hier kun je niets fout doen. Stuurt een hoofdstuk je naar een andere les, dan staat het lesnummer tussen vierkante haken. De crisisnummers voor jouw land staan achterin dit hoofdstuk.

Waarom dit bestaat

In 2018 kreeg ik de diagnose bipolaire stoornis. De eerste episode was in 1993: vijfentwintig jaar leven met iets dat een naam had die niemand mij had gegeven.

Toen had ik geluk. Een ziekenhuis bij mij in de buurt had een psycho-educatiegroep: een psychiater, een psycholoog, ongeveer tien van ons rond een tafel, één keer per week, veertien maanden lang. Niemand daar zei me wat ik moest doen. Ze leerden me wat het was. Wat is blijven hangen was geen los feit — het was dat iemand de feiten *in een volgorde* had gezet. Ik had vijfentwintig jaar lang stukjes verzameld; in die kamer waren ze voor het eerst een reeks.

Bijna niemand krijgt die kamer. De mijne had twee zorgverleners nodig, een groep, een wachtlijst, en dat allemaal dicht genoeg bij huis om er een jaar lang elke week naartoe te gaan. Het heeft me ook duizenden dollars gekost.

Dus heb ik het opnieuw gebouwd als iets wat je vanavond kunt beginnen, waar je ook bent, in vijftien talen, gratis — nu en later. Geen proefversie, geen voorbeeld, niets achtergehouden voor een betaalde versie.

— René, Bipolar Clarity

Wat vierentwintig hoofdstukken opbouwen en één niet kan

Elk hoofdstuk schrijft een stukje van hetzelfde document. Les 1 begint je veiligheidspagina, les 4 geeft je eerste waarschuwingssignalen een naam, les 19 maakt daar een ladder van met een actie en een contact op elke sport, en les 24 brengt alles samen in je **Stabiliteitsplan**: iets wat je op een slechte dag aan iemand kunt geven, of meeneemt naar een afspraak als je de woorden niet kunt vinden.

Eén hoofdstuk geeft je een pagina. De vierentwintig geven je het plan.

De vierentwintig

Je kunt dit hoofdstuk ook op zichzelf doen — zo is het geschreven. De nummers zijn de volgorde die we aanraden, geen verplichting.

01	Net gediagnosticeerd met bipolair? Begin hier	
02	Wat is een bipolaire stoornis? (En wat het niet is)	
03	Slaap en bipolair: 3 korte nachten die iets anders betekenen	
04	Vroege signalen van bipolair: kies de 4 die bij jou horen	
05	Waarvoor dient mijn medicatie bij bipolair?	
06	Levenslijn bipolair: je stemmingsgeschiedenis in kaart	
07	Bipolair 1 of 2: wat dat getal echt betekent	
08	Hypomanie: signalen die anderen eerder zien dan jij	
09	Manisch en depressief tegelijk? Gemengde kenmerken	
10	Bipolair of iets anders? Schildklier, trauma, ADHD	
11	Alcohol, cannabis en bipolair: waar je op let	
12	Wat bij bipolair druk zet, en wat je beschermt	
13	Psychiatrisch consult bij bipolair: haal meer uit korte tijd	JE BENT HIER
14	Ik voel me goed. Waarom nog medicatie voor bipolair?	
15	Bijwerkingen bij bipolair: bijhouden en wanneer bellen	
16	Overwegen te stoppen met medicatie bij bipolair? Begin hier	
17	Bipolaire stoornis en zwangerschap: vroeg vragen stellen	
18	Helpt therapie bij bipolair? Wat het onderzoek zegt	
19	Waarschuwingssignalen bipolair: subtiel, duidelijk, dringend	
20	Een crisisplan opstellen bij bipolair, voordat het nodig is	
21	Ik denk dat een bipolaire episode begint: wat nu?	
22	Een dagritme opbouwen dat helpt bij bipolair	
23	Na een bipolaire episode: werk, geld en relaties	
24	Rouwen om wie je was: bipolair en identiteit	

Begin bij les 1
bipolarclarity.com/nl/program/I01

Alle 24 in één boek
bipolarclarity.com/nl/workbook

Waar deze pagina voor dient

Bereid één afspraak voor met drie geordende prioriteiten, de kleinst bruikbare set informatie, één vraag voor de professional en een kort verslag van wat er is besloten of nog openstaat.

Je vertrekt met drie geordende prioriteiten, de kleinst bruikbare set dingen om mee te nemen, één vraag die je zeker gaat stellen, en een plek om op te schrijven wat je te horen kreeg.

Dit is een agenda, geen behandeladvies, diagnostisch instrument of vervanging voor een beoordeling.

Waar dit hoofdstuk over gaat

Dit hoofdstuk hoort bij videoles 13. Het is de werkhelft. De video geeft de uitleg; op deze kaart doe je het werk — en daarna gaat ze met je mee door de deur.

Vijftien minuten en een heel leven passen niet samen. Dat is precies het probleem dat dit hoofdstuk oplost. De meeste afspraken eindigen met het belangrijkste ongezegd, niet omdat iemand het slecht aanpakte, maar omdat iemand die zich niet goed voelt, gespannen is en onder tijdsdruk staat, zijn eigen zorgen niet ter plekke kan ordenen.

Orden ze daarom vooraf: drie, op volgorde. Drie is geen grens die om netheid is opgelegd. Het is ongeveer wat een afspraak overleeft, en kiezen welke drie dat zijn is werk dat je alleen rustig kunt doen — dus nu, niet in de wachtkamer.

Breng waarnemingen en een kloppende lijst mee; laat de interpretatie aan het gesprek over.

Data, veranderingen, wat je daadwerkelijk gebruikt. Geen theorie. De theorie bouwen jullie samen op, en met een kant-en-klare theorie binnenkomen maakt het gesprek eerder kleiner dan dat het het opent.

Een gedeelde beslissing bestaat uit twee helften. De ene is professioneel bewijs en beoordeling. De andere zijn jouw doelen, jouw waarden, jouw omstandigheden en wat je bereid bent te accepteren. Beide helften zijn nodig, en de tweede verschijnt alleen als jij hem meebrengt.

Een bezoek kan op drie manieren eindigen, en alle drie zijn legitiem: een beslissing, een verzoek om meer informatie, of een plan om het later te herbekijken. Een afspraak die zonder beslissing eindigt, is niet mislukt.

Schrijf in je eigen woorden op wat er is besloten, voordat je het gebouw verlaat. Wat er is afgesproken, wat onzeker bleef, en wie je moet benaderen als er iets verandert. Je geheugen is na een moeilijke afspraak op een specifieke manier onbetrouwbaar: het houdt de emotionele toon vast en verliest de instructies.

En toegankelijkheidsbehoeften horen bij de voorbereiding, ze zijn geen extra. Iemand die met je meekomt, een schriftelijke samenvatting, meer tijd, een rustigere ruimte — erom vragen is voorbereiding, geen gunst.

Wat hier belangrijk is

1. Drie geordende prioriteiten zijn bruikbaar dan een ongeordende levensgeschiedenis.
2. Breng waarnemingen en een kloppende lijst mee. Laat de interpretatie aan het gesprek over.
3. Een gedeelde beslissing bestaat uit twee helften: professioneel bewijs en beoordeling, en jouw doelen, waarden, omstandigheden en voorkeuren.

4. Een bezoek kan eindigen in een beslissing, een verzoek om meer informatie of een plan om te herbekijken. Alle drie zijn uitkomsten.
5. Schrijf in je eigen woorden op wat er is besloten, samen met wat onzeker bleef en wie je daarna moet benaderen.
6. Toegankelijkheidsbehoeften en ondersteuning met toestemming horen bij de voorbereiding, ze zijn geen extra.
7. De route van twee regels is compleet wanneer je energie beperkt is.

Bekijk eerst de video

Drie dingen blijven voorbehouden aan de video.

- **Het moment buiten de deur**, waar deze kaart daadwerkelijk wordt gebruikt en waar de meeste voorbereiding uiteenvalt.
- **Marco's kaart**, en wat er verandert wanneer de drie prioriteiten worden geordend in plaats van opgesomd.
- **De vier vragen die je bij elke keuze kunt stellen**, rustig genoeg doorgenomen om er één van te onthouden.

Bekijk hem vóór je volgende afspraak, niet erna. De videoles is *Psychiatrisch consult bij bipolair: haal meer uit korte tijd* – les 13 van het Bipolar Stability Program.

Voordat je begint

Omvang

Deze agenda organiseert een gesprek met een professional. Ze kiest geen behandeling en vervangt geen beoordeling.

Het Programma zal je nooit zeggen dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen.

Gebruik de pagina om vast te leggen wat je waarneemt en wat je wilt vragen. Gebruik ze niet om zelf een verandering in medicatie of behandeling door te voeren.

Veiligheidsonderbreking

Onmiddellijk gevaar op dit moment, gedachten om jezelf iets aan te doen, ernstige activatie, psychose, ernstig verlies van beoordelingsvermogen of niet voor je basisbehoeften kunnen zorgen onderbreekt de gewone voorbereiding op de afspraak. Stop met het werkboek en gebruik de

route die je al hebt afgesproken, het zorgcontact dat je al hebt vastgelegd, of de hulpdiensten in jouw land.

Als je misschien in onmiddellijk gevaar bent, bel dan nu de hulpdiensten in jouw land. Voor crisishulp in jouw land, ga naar bipolarclarity.com/nl/gethelp, of kijk in de crisisbijlage land voor land achterin dit werkboek.

Je hebt geen afgeronde agenda nodig voordat je hulp zoekt.

Privacy, toestemming en bewaren

Wat je in je werkboek invult, wordt door Bipolar Clarity niet ontvangen, niet geüpload, niet verzameld en niet gevolgd.

Bewaar geen foto's van recepten, rekeningnummers, wachtwoorden, toegangscode's, details over een methode van zelfbeschadiging, onnodige identificerende gegevens van anderen of iets anders dat onveilig is om te bewaren.

Gebruik **Privé, hier niet genoteerd** wanneer een onderwerp beter mondeling besproken wordt.

Een ondersteuner doet alleen mee met jouw toestemming en een afgesproken rol. Steun is geen toezicht.

Geldige antwoorden

Antwoorden die je altijd kunt gebruiken:

- **Nog niet bekend**
- **Liever geen antwoord**
- **Hier valt niets vast te leggen**
- **Privé, hier niet genoteerd**
- **Dit bespreek ik liever met een professional**

Dit zijn geldige antwoorden. Het zijn geen fouten of gebrek aan inzet.

Waar de uitspraken van dit hoofdstuk vandaan komen. De klinische uitspraken in deze les zijn met bronnen onderbouwd, en die bronnen zijn openbaar: bipolarclarity.com/nl/program/sources, onder les 13. Een bron laat zien wat gepubliceerde richtlijnen zeggen. Ze laat niet zien wat voor jou geldt, en ze staat nooit boven de clinicus die jouw situatie kent.

De hoofdroute

Vul de kaart in vóór de afspraak. Vul de regel **MEENEMEN** in tijdens het laatste deel van het bezoek of direct erna.

Zone 1 — DRIE PRIORITEITEN

DOEL VAN DE AFSPRAAK

Wat denk je dat het doel van deze afspraak is?

Voorbeelden: **recente veranderingen bekijken, een ongewenst effect bespreken, de volgende beoordeling begrijpen, Nog niet bekend.**

PRIORITEIT 1 — MOET AAN BOD KOMEN

Schrijf één waarneembare zorg, vraag of impact op die zeker aan bod moet komen tijdens deze afspraak.

Bruikbare vorm: **Wat er veranderde + wanneer + wat het raakte + wat ik wil vragen.**

PRIORITEIT 2 — AAN BOD ALS ER TIJD IS

Schrijf één tweede punt op, of kies **Hier valt niets vast te leggen.**

PRIORITEIT 3 — KAN WACHTEN

Geef één punt een veilige plek om te wachten, of kies **Hier valt niets vast te leggen.**

Als meerdere punten je onmiddellijke veiligheid of je basale functioneren raken, meld dat dan meteen bij het begin bij de dienst, in plaats van ze in deze rangschikking te persen.

Zone 2 — WAT IK MEEBRENG

EÉN NUTTIGE WAARNEMING

Breng de kleinste waarneming mee die dit gesprek helpt. Ze kan afkomstig zijn van een eerdere lespagina.

Voorbeelden:

- **Twaalf dagen lang werd ik drie uur eerder wakker en begon ik aan meer taken.**
- **Een lagere stemming verstoort nu maaltijden en werk.**
- **Trillen begon vier dagen na de verandering in behandeling; verband nog niet bekend.**

STATUS VAN DE HUIDIGE MEDICATIELIJST

Een juiste lijst kan voorgeschreven en niet-voorgeschreven medicijnen, supplementen en vitamines bevatten. De clinicus of apotheker doet de medicatieverificatie en -interpretatie.

☐ juiste lijst klaar	☐ lijst moet worden bijgewerkt
☐ ik heb hulp nodig om de lijst te verkrijgen	☐ Hier valt niets vast te leggen
☐ Liever geen antwoord	

DOSSIERSTUKKEN EN TOEGANGSBEHOEFTE

Schrijf op wat je daadwerkelijk nodig hebt: een recente samenvatting die je al hebt aangevraagd, één eerder dossierstuk, het contact van een andere clinicus, een verzoek om een tolk, toegankelijke informatie, hulp bij het maken van aantekeningen, of **Hier valt niets vast te leggen**.

Een toegangsbehoefte is geen extra punt dat met de andere concurreert – heb je een tolk én een dossierstuk nodig, dan heb je ze allebei nodig.

EÉN DOSSIERSTUK OF TOEGANGSBEHOEFTE**ALS ER IEMAND MET JE MEEKOMT**

Bepaal de rol voordat je er bent, en vertel diegene: luisteren, aantekeningen maken, je helpen één waarneming te onthouden, of buiten wachten tenzij je diegene uitnodigt. Een rol die in de wachtkamer wordt bepaald, is een rol waar niemand mee heeft ingestemd.

Als privacy een rol speelt, splits het dan: wat je met diegene in de kamer bespreekt, en wat de deur dicht nodig heeft. Je mag vragen om vijf minuten alleen, en je bent niemand een reden verschuldigd.

Alleen gaan is het gebruikelijke antwoord, en het is een volledig antwoord.

WAT IK EVENTUEEL ZOU VRAGEN:**WAT IK DIEGENE NIET ZAL VRAGEN:**

Zone 3 — WAT IK VRAAG

VERPLICHTE VRAAG VOOR DE PROFESSIONAL

Kopieer of pas deze vraag aan:

Welke beslissing nemen we vandaag, welke informatie heb je nog nodig, en waar moet ik op letten of wat moet ik doen voor de volgende bespreking?

Hoort er geen beslissing bij dit bezoek, pas dan het eerste deel aan tot: **Wat proberen we vandaag te begrijpen?**

VRAAG VOOR GEDEELDE BESLUITVORMING

☐ Wat zijn de redelijke opties, inclusief wachten of meer informatie verzamelen wanneer dat gepast is?	☐ Wat zijn de mogelijke voordelen en nadelen voor mij?
☐ Hoe beïnvloeden mijn doelen, waarden, verantwoordelijkheden en eerdere ervaring de keuze?	☐ Wat blijft onzeker, en wanneer bekijken we dat opnieuw?
☐ Dit bespreek ik liever met een professional	☐ Hier valt niets vast te leggen

Gedeelde besluitvorming betekent niet dat je alleen beslist, en ze maakt niet elke optie geschikt of beschikbaar.

Zone 4 — WAT IK MEENEEM

Schrijf na de afspraak een compact vertrekverslag met vier onderdelen:

1. **BESLIST:** wat er is afgesproken of bevestigd.
2. **NOG OPEN:** wat onzeker blijft of meer informatie nodig heeft.
3. **VERVOLG:** wat er gebeurt, wie in actie komt en wanneer het wordt herzien; gebruik **tijdstip nog niet bevestigd** als dat nodig is.
4. **CONTACT:** de route die de dienst je gaf voor vragen, verergerende klachten of dringende zorgen.

Gebruik je eigen woorden, en controleer ze daarna waar mogelijk bij de professional. Verzin geen deadline, controleregels of dringende route.

Hoe deze pagina ervoor staat

Kies precies één: **Klaar voor gebruik**, **Wacht op informatie** of **Dit houd ik privé**.

Markeer **Klaar voor gebruik** alleen als er minstens één veld is ingevuld dat niet van een externe bron afhangt. **Prioriteit 1 – MOET AAN BOD KOMEN**, de verplichte vraag voor de professional, of **de twee regels van de route voor weinig energie** voldoen elk afzonderlijk aan die ondergrens. Het vertrekverslag mag onaf blijven tot de afspraak.

Kies **Wacht op informatie** wanneer de volgende bruikbare stap afhangt van de dienst, een dossierstuk of een reactie van de professional. Kies **Dit houd ik privé** wanneer je er bewust voor kiest de inhoud hier niet te bewaren.

☐ Klaar voor gebruik ☐ Wacht op informatie ☐ Dit houd ik privé

De route voor dagen met weinig energie

Schrijf precies twee regels over. Dat is de hele route.

1. Mijn belangrijkste punt vandaag is: [schrijf hier]
2. De vraag waarop ik een antwoord nodig heb voordat ik vertrek, is: [schrijf hier]

MIJN BELANGRIJKSTE PUNT VANDAAG IS

De vraag waarop ik een antwoord nodig heb voordat ik vertrek, is

Die twee regels zijn een volledige route. Ze zijn geen mislukte versie van de volledige kaart. Je mag hier stoppen.

Een uitgewerkt (verzonnen) voorbeeld

Marco is een fictieve samenstelling: hij bereidt zich voor op een vervolgspraak na enkele weken van weinig energie, verstoorde slaap en trillen die begonnen na een recente verandering in zijn behandeling.

- **Doel van de afspraak:** recente klachten bekijken en wat er hierna gebeurt.
- **Prioriteit 1 – MOET AAN BOD KOMEN:** Lagere stemming en energie raken nu maaltijden en werk.
- **Prioriteit 2 – AAN BOD ALS ER TIJD IS:** Trillen begon na de recente verandering; verband nog niet bekend.
- **Prioriteit 3 – KAN WACHTEN:** Vragen waar ik een lotgenotengroep in de buurt vind.
- **Eén nuttige waarneming:** een samenvatting van zeven dagen slaap en energie.
- **Status van de huidige medicatielijst:** juiste lijst klaar, inclusief supplementen.
- **Eén dossierstuk of toegangsbehoefte:** schriftelijke instructies, omdat informatie met meerdere stappen moeilijk te onthouden is wanneer hij weinig energie heeft.
- **Verplichte vraag voor de professional:** Welke beslissing nemen we vandaag, welke informatie heb je nog nodig, en waar moet ik op letten of wat moet ik doen voor de volgende bespreking?
- **Vraag voor gedeelde besluitvorming:** Hoe beïnvloeden mijn doelen, waarden, verantwoordelijkheden en eerdere ervaring de keuze?
- **Wat ik eventueel zou vragen:** 's ochtends genoeg kunnen functioneren om zijn kinderen klaar te maken voor school.
- **Wat ik meeneem:** **BESLIST:** vandaag verder informatie verzamelen; **NOG OPEN:** oorzaak van het trillen; **VERVOLG:** de dienst bekijkt de gevraagde informatie, tijdstip schriftelijk bevestigd; **CONTACT:** gebruik de aangewezen dringende route van de kliniek als de klachten verergeren.
- **Hoe deze pagina ervoor staat:** Klaar voor gebruik.

Marco heeft geen behandeling gekozen en geen oorzaak toegewezen. Hij heeft zijn waarnemingen, prioriteiten en onzekerheid bruikbaar gemaakt voor een gesprek met een professional.

Voordat je deze pagina weglegt

Vrijwillig en privé.

WAT WERD DUIDELIJKER OVER HET DOEL VAN DE AFSpraak?

Welke zone hielp het meest: DRIE, MEEBRENGEN, VRAGEN, MEENEMEN, of Nog niet bekend?

- ☐ DRIE
 ☐ MEEBRENGEN
 ☐ VRAGEN
 ☐ MEENEMEN
- ☐ Nog niet bekend

Wat zou deze kaart de volgende keer makkelijker te gebruiken maken?

Waar dit naartoe gaat

Plaats de bewaarde kaart in **Sectie 5 — Mijn behandeling**.

Draag alleen dit over:

- de agendaregel met de hoogste prioriteit;
- de vraag voor de professional;
- het beknopte vertrekverslag dat je later beschikbaar wilt hebben.

Gedetailleerde waarnemingen, privécontext en bronpagina's kunnen op hun oorspronkelijke lespagina's blijven staan. De latere behandel pagina's kunnen toekomstige agendapunten toevoegen, maar vervangen deze kaart niet.

Privacy en veiligheid

- Wat je in je werkboek invult, wordt door Bipolar Clarity niet ontvangen, niet geüpload, niet verzameld en niet gevolgd.
- Het Programma zal je nooit zeggen dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen.
- Een ondersteuner heeft jouw toestemming nodig en een afgesproken rol; steun is geen toezicht.
- Houd foto's van recepten, accountgegevens, toegangscode's, onnodige namen en onveilige details van deze pagina.
- **Nog niet bekend, Liever geen antwoord, Hier valt niets vast te leggen, Privé, hier niet genoteerd en Dit bespreek ik liever met een professional** zijn geldig.
- Het werkboek afmaken gaat nooit voor professionele, dringende of spoedhulp.
- De geschreven noodroute staat in **Voordat je begint**; gebruik die route wanneer er mogelijk onmiddellijk gevaar is.

Hulp bij jou in de buurt

De crisisnummers voor jouw land staan achterin dit hoofdstuk.

Woorden die in dit hoofdstuk voorkomen

Alleen de woorden die dit hoofdstuk ook echt gebruikt. De volledige woordenlijst staat in het complete werkboek.

Antwoorden die je altijd kunt gebruiken (*de escapes van het Programma*) — de vijf antwoorden die op elke pagina altijd beschikbaar zijn: **Nog niet bekend, Liever geen antwoord, Hier valt niets vast te**

leggen, Privé, hier niet genoteerd, Dit bespreek ik liever met een professional. Het zijn echte antwoorden, geen lege plekken. Een pagina met drie regels die kloppen is meer waard dan een pagina die is ingevuld om compleet te lijken.

Hoe deze pagina ervoor staat — de regel aan het eind van een hoofdstuk waarin je zegt hoe ver de pagina is. Er zijn er drie: **Klaar voor gebruik** (er staat iets dat van niemand anders afhangt), **Wacht op informatie** (de volgende bruikbare stap heeft een gegeven, datum of telefoonnummer nodig dat je nog niet hebt, dus de pagina is in afwachting, niet gestaakt) en **Dit houd ik privé** (je hebt besloten het niet op te schrijven, en dat is een afgeronde beslissing, geen gat).

Hoofdroute — de volledige versie van een hoofdstuk. Die gebruik je op een gewone dag.

Impact — wat een verandering daadwerkelijk deed met slaap, werk, geld, relaties of veiligheid. In dit hele Programma is impact bruikbaar dan een ernstscore die je zelf verzint, omdat een ander mens met impact iets kan doen.

Route — een manier om aan hulp te komen, opgeschreven voordat je haar nodig hebt. Het Programma houdt er met opzet drie apart: vroege hulp, dringende professionele hulp en onmiddellijk gevaar. Het zijn verschillende bestemmingen met verschillende telefoonnummers, en ze door elkaar halen is precies wat een plan onbruikbaar maakt op het moment dat het telt.

Route voor dagen met weinig energie — de korte versie van hetzelfde hoofdstuk. Die bestaat omdat de kortere route, afgerond in een zware week, meer waard is dan een hoofdstuk dat wordt overgeslagen in afwachting van een goede week. Wat eruit komt is geen mindere waarde, maar een kleinere.

Activatie — meer energie, meer tempo, meer aandrift of meer onrust. Het loont om dit apart van stemming te benoemen, omdat activatie kan stijgen terwijl de stemming daalt.

Functioneren (les 23) — wat je in het dagelijks leven kunt: werk, studie, zorg, relaties, administratie. Het Programma behandelt functioneren als iets om te beschrijven en stap voor stap weer op te bouwen, nooit als een cijfer voor je waarde als mens.

Gedeelde besluitvorming (les 13) — een beslissing met twee helften: professioneel bewijs en beoordeling, en je eigen doelen, waarden, omstandigheden en voorkeuren. Beide helften moeten in de kamer zijn.

Psychose (les 8) — het contact met de gedeelde werkelijkheid verliezen: bijvoorbeeld dingen geloven die anderen niet geloven, of dingen horen of zien die anderen niet horen of zien. Het kan voorkomen bij ernstige manie en bij ernstige depressie. Het is een reden om snel hulp te zoeken, en het zegt niets over of iemand gevaarlijk is.

Afbouwen — een medicijn geleidelijk verminderen, volgens een schema dat wordt vastgesteld door wie het voorschrijft. Het woord staat in dit werkboek alleen zodat je het herkent. **Het Programma zal je nooit zeggen dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen.**

Als dit hoofdstuk de tijd waard was

Je hebt net één van de vierentwintig afgerond. De rest is op dezelfde manier geschreven, ze zijn op dezelfde manier gratis, en ze bouwen aan één ding: een plan dat je op een slechte dag aan iemand kunt geven.

Het complete werkboek heeft alle vierentwintig hoofdstukken in één boek, plus de kaart van hoe ze samenhangen en de volledige woordenlijst. bipolarclarity.com/nl/workbook

Geen e-mailadres, geen account, geen betaalde versie. Wil je liever één hoofdstuk per keer, dan kan dat ook: elke les heeft er een.

Hoe dit gratis blijft

Je hebt niet betaald voor dit werkboek, en niemand heeft je om een e-mailadres gevraagd om het te krijgen. Er is geen betaalde versie en geen premiumlaag. Dat is bewust zo. Ik heb zelf voor mijn psycho-educatie betaald, en de hele reden dat Bipolar Clarity bestaat, is dat je postcode en je salaris niet zouden mogen bepalen of je ooit iets leert over je eigen aandoening.

Het betekent wel dat het project op precies één ding draait: of mensen het vinden.

Als dit nuttig was, helpen drie dingen. Alle drie zijn gratis.

Abonneer je op het kanaal. Bij een klein kanaal bepalen abonnees en kijktijd of YouTube een les laat zien aan de volgende persoon die om twee uur 's nachts zoekt. Die persoon vindt dit werkboek niet als eerste. Die vindt een video, of die vindt niets.

Geef het door aan iemand aan wie je echt hebt gedacht. Iemand met de diagnose, iemand die van iemand houdt die het heeft, iemand aan wie ooit een folder is gegeven en verder niets. Dit verspreidt zich zoals de naam van een goede arts zich verspreidt: één persoon die het aan een ander vertelt, en dat werkt beter dan een bericht waar iedereen langs scrollt.

Vertel een professional dat dit bestaat. Een kliniek, een lotgenotengroep, een vereniging, de psychiater bij wie je over drie weken komt. Zij kunnen iets gratis weggeven, in vijftien talen, waarvoor niemand zich hoeft aan te melden. De meesten hebben niets vergelijkbaars om uit te delen.

Eén ding vraag ik niet: je antwoorden. De pagina's die je hebt ingevuld, zijn van jou. Het werkboek aanraden en mensen over je eigen gezondheid vertellen zijn twee verschillende beslissingen, en je hoeft alleen de eerste te nemen.

Alles staat op bipolarclarity.com/nl/support.

Bedankt dat je tot hier bent gekomen. Vierentwintig hoofdstukken over je eigen aandoening doorwerken is geen kleine prestatie.

— René, Bipolar Clarity

Je plan bestaat al. Wie weet er nog meer hoe het werkt?

Je gebruikt dit werkboek om te begrijpen wat er met je gebeurt, een episode te zien aankomen en een plan te hebben voordat je het nodig hebt. Maar je leeft niet alleen in dat plan. De mensen die van je houden merken dingen: dat je minder slaapt, sneller praat, stil wordt. Bijna niemand heeft hun laten zien wat ze daarmee moeten. Dus kijken ze toe, maken ze ruzie, of zeggen ze niets.

In november 2026 lanceren we **de Bipolar Support Roadmap**: het programma voor je familie, je partner en je vrienden.

Wat thuis kan veranderen

NU, VAAK	MET DE ROADMAP
«Heb je je medicijnen genomen?», drie keer per dag.	Ze steunen de behandeling zonder over te nemen , en spreken met je af hoe.
Eén slapeloze nacht en iedereen is alert... of niemand merkt iets tot het te laat is.	Ze onderscheiden een waarschuwingsteken van een slechte dag, en weten wat eerst.
In een crisis improviseert iedereen.	Ze hebben een crisisplan voordat het nodig is , dat past naast de routes die jij in dit werkboek schrijft.
Een ruzie die escaleert.	Ze weten wanneer ze pauzeren in een gesprek, en hoe ze erop terugkomen.

Past naast dit programma

Waarschuwingstekens, een plan dat vóór een crisis klaarligt, vragen voordat je ingrijpt: de Roadmap behandelt hetzelfde als je werkboek, maar vanaf hun kant van de tafel.

Veertien maanden zat ik in een kamer die me mijn eigen ziekte leerde kennen. De mensen met wie ik leef, hebben nooit zo'n kamer gehad. Dit is de kamer die ik hun had gegund.

— René

Jij beslist

De volgende pagina doorgeven is vrijwillig: aan wie, wanneer, en of je het doet. Er staat niets op van wat jij schreef. En de Roadmap vraagt hun niet om je te bewaken. Hij leert hun te vragen voor ze ingrijpen, en een «nee» te aanvaarden.

Moet ik ze vertellen wat ik hier schrijf?

Nee. De Roadmap hoeft dat niet.

Kost het iets?

Nee. Gratis, net als dit programma. Geen betaalde versie, geen account.

En als ze niet willen?

Dat is goed. De uitnodiging verloopt niet.

→ **Scheur de volgende pagina af of stuur hem door. Voor hen.**

Voor jou, die iemand met een bipolaire stoornis steunt

Iemand die om je geeft, volgt een programma om stabiel te blijven, en dacht daarbij aan jou. Jij merkt dingen op. Niemand leerde je wat je ermee moet. Daarvoor is de Bipolar Support Roadmap.

WAT JE LEERT

- **Begrijpen wat je ziet**, zonder elke stap te bewaken.
- **Helpen zonder het over te nemen**: bij behandeling, slaap, alcohol of cannabis.
- **Merken dat een episode misschien begint**, en wat je eerst doet.
- **Praten bij conflict**, en wanneer je de ruzie pauzeert.
- **Een crisisplan voordat je het nodig hebt**, met twee routes.
- **Grenzen, kinderen en vertrouwen herstellen**.
- **Voor jezelf zorgen**, zodat je het volhoudt.

Helpt het echt om dit te leren?

In een gerandomiseerde studie in Barcelona volgden familieleden van mensen met een bipolaire stoornis zelf twaalf groepsessies; de patiënten waren er niet bij. Vergeleken met families zonder extra sessies kregen minder van die patiënten een nieuwe episode tijdens de studie, vooral minder manische en hypomane episodes.¹ De Roadmap is niet die studie. Hij bouwt op hetzelfde idee: wat de mensen thuis weten, doet ertoe.

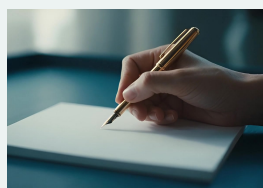
¹ Reinares M, et al. *Bipolar Disorders* 2008;10(4): 511–519.

DE 19 LESSEN

1 Een naaste kreeg de diagnose bipolair: wat nu?	10 Bipolaire depressie en gemengde toestanden: waar op letten
2 Iemand met bipolair helpen: wat is echt jouw rol?	11 Misschien begint een bipolaire episode: wat doe je?
3 Bipolair gedrag begrijpen: wat kun je echt weten?	12 Praten met iemand met bipolair tijdens een conflict
4 Heb jij de bipolaire episode veroorzaakt?	13 Reageren op manie zonder het conflict te voeden
5 Helpen bij bipolaire behandeling, zonder over te nemen	14 Hoe help je iemand met een bipolaire depressie?
6 Bipolair en slaap: helpen zonder over te nemen	15 Maak een crisisplan voordat je het nodig hebt
7 Waarschuwingsteken of een slechte dag?	16 Bipolair, grenzen en kinderen: waar trek je de lijn?
8 Bipolair, alcohol en cannabis: hoe kun je helpen?	17 Als bipolair het gezin belast: waar begin je?
9 Vroege tekenen van manie en hypomanie die naasten zien	18 Vertrouwen herstellen na een bipolaire episode
	19 Iemand met bipolair steunen zonder jezelf te verliezen

HOE HET WERKT Per les één korte video en één werkblad • een route van twee minuten voor weken waarin meer er niet in zit • gemaakt *met* wie je steunt, niet over diens hoofd heen • gratis, geen login • geen therapie en geen crisisdienst.

In 15 talen: English • Español • Português • Français • Deutsch • Italiano • Nederlands • Polski • Русский • 中文 • 日本語 • 한국어 • हिन्दी • العربية • עברית

Uit in november 2026. Meld je aan, dan hoor je het op dag één.

Ik geef dit door omdat...

bipolarclarity.com/nl/family

Als je je nu zorgen maakt over hun veiligheid: bipolarclarity.com/nl/gethelp. De crisislijnen voor elk land staan ook op de laatste pagina's van dit document.

Als je in onmiddellijk gevaar bent

Bel nu meteen het alarmnummer van jouw land (bijvoorbeeld 911 in de VS, 999 in het VK, 112 in de hele EU).

Crisislijnen per land

LAND OF REGIO	NUMMER
Algerije	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 14 (ambulance) of 17 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Argentinië	bel 135 (Buenos Aires) of 0800 345 1435 – Centro de Asistencia al Suicida.
Australië	bel 13 11 14 – Lifeline (24/7).
Bahrein	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 999; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
België	bel 1813 – Zelfmoordlijn 1813 (24/7).
Brazilië	bel 188 – CVV, Centro de Valorização da Vida (24/7).
Chili	bel *4141 (24/7).
China (vasteland)	bel 12356 – 全国心理援助热线, National Psychological Assistance Hotline (dagelijks, uren variëren per provincie, minstens 18 uur per dag).
Denemarken	bel 70 201 201 – Livslinien.
Egypte	bel 0800 888 0700 – Ministry of Health and Population mental health hotline (24/7).
Finland	bel 09 2525 0111 – MIELI (24/7) • Engels 09 2525 0116.
Frankrijk	bel 3114 – Numéro national de prévention du suicide (24/7).
Duitsland	bel 0800 111 0 111 – Telefonseelsorge (24/7). Oostenrijk 142 • Zwitserland 143.
Hongkong	bel 2896 0000 – The Samaritan Befrienders Hong Kong (24/7, Kantonees); meertalig 2389 2222 – The Samaritans (24/7).
India	bel 14416 of 1800-89-14416 – Tele-MANAS (24/7, 20 talen).
Irak	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 122 (ambulance) of 104 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Israël	bel 1201 – ERAN, Emotional First Aid (24/7).
Italië	bel 02 2327 2327 – Telefono Amico Italia; noodgevallen 112.
Japan	bel 0120-279-338 – よりそいホットライン (24/7).
Jordanië	bel 079 544 0416 – JCPA Suicide & Crisis Line (24/7); noodgevallen 911.
Koeweit	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 112; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Libanon	bel 1564 – Embrace Lifeline, National Lifeline (24/7, Arabisch/Engels/Frans).
Mexico	bel 800 911 2000 – Línea de la Vida (24/7).
Marokko	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 15 (ambulance) of 19 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Nederland	bel 0800-0113 – 113 Zelfmoordpreventie (24/7) • 113.
Nieuw-Zeeland	bel of sms 1737 (24/7) • Lifeline 0800 543 354.
Noorwegen	bel 116 123 – Mental Helse (24/7).

LAND OF REGIO	NUMMER
Oman	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 9999; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Polen	bel 116 123 – Telefon Zaufania dla Osób Dorosłych w Kryzysie Emocjonalnym – openingstijden: zie 116sos.pl.
Portugal	bel 808 24 24 24 – SNS 24.
Qatar	bel 919 – AMAN Centre, Protection and Social Rehabilitation Centre (24/7).
Rusland	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 112; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Saoedi-Arabië	bel 920033360 – National Center for Mental Health Promotion, psychological support helpline (niet 24/7; vaste openingstijden overdag).
Singapore	bel 1771 – national mindline (24/7) • SOS 1767.
Zuid-Afrika	bel 0800 567 567 – SADAG.
Zuid-Korea	bel 109 – 자살예방 상담전화 (24/7).
Spanje	bel 024 – Línea de atención a la conducta suicida (24/7).
Zweden	bel 90 101 – Självvmordslinjen (Mind).
Taiwan	bel 1925 – 安心專線, Anxin Hotline, Ministry of Health and Welfare (24/7).
Tunesië	bel 8010 3666 – Association Tunisienne de Prévention du Suicide (ATPS).
Verenigde Arabische Emiraten	bel 800-HOPE (800 4673) – National Mental Support Line, MOHAP (8.00–20.00 uur, dagelijks).
VK en Ierland	bel 116 123 – Samaritans (24/7); in het VK kun je ook SHOUT naar 85258 sms'en.
VS en Canada	bel of sms 988 – Suicide & Crisis Lifeline (24/7).
Europa (elk land)	bel 112 bij noodgevallen.

Nummers kunnen veranderen, en veel landen staan hier niet bij. Ontbreekt jouw land, dan vind je in enkele seconden een geverifieerde lokale lijn op findahelpline.com.

Als je thuis niet veilig bent

De onderstaande lijnen zijn voor geweld of mishandeling thuis – door een partner, een familielid, iedereen met wie je samenwoont. Een aandoening kan gedrag verklaren; ze rechtvaardigt het nooit. Je hoeft nog niets besloten te hebben om te bellen.

LAND OF REGIO	NUMMER
Algerije	bel 0560 100 105 – Réseau Wassila-AVIFE (zondag-donderdag, overdag).
Argentinië	bel 144 – Línea 144 (24/7).
Australië	bel 1800 737 732 – 1800RESPECT (24/7); of sms naar 0458 737 732.
Bahrein	bel 80001488 – Aisha Yateem Family Counseling Centre (openingstijden niet bevestigd).
België	bel 1712 – Hulplijn 1712 (Nederlands, doordeweeks) • bel 0800 30 030 – Écoute Violences Conjugales (Frans).
Brazilië	bel 180 – Ligue 180, Central de Atendimento à Mulher (24/7).
Chili	bel 1455 – Fono Orientación, SernamEG (24/7).

LAND OF REGIO	NUMMER
China (vasteland)	bel 12338 (kies met je lokale netnummer) – All-China Women's Federation Rights Protection Hotline (24/7).
Denemarken	bel 1888 – Lev Uden Vold (24/7).
Egypte	bel 15115 – National Council for Women, Complaints Office (24/7).
Finland	bel 116 016 – Nollalinja (24/7); het oude nummer 080 005 005 werkt nog steeds.
Frankrijk	bel 3919 – Violences Femmes Info (24/7); het gesprek staat niet op je telefoonrekening.
Duitsland	bel 116 016 – Hilfetelefon Gewalt gegen Frauen (24/7). Oostenrijk 0800 222 555 • Zwitserland 142.
Hongkong	bel 2522 0434 – Harmony House 24-hour Woman Hotline (24/7).
India	bel 181 – Women Helpline (24/7).
Irak	geen landelijke lijn voor huiselijk geweld die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 122 (ambulance) of 104 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Israël	bel 118 – landelijke hulplijn huiselijk geweld (24/7, Hebreeuws, Arabisch, Engels, Russisch, Amhaars).
Italië	bel 1522 – numero antiviolenza e stalking (24/7).
Japan	bel 0120-279-889 – DV相談+ (24/7).
Jordanië	bel 110 – National Family Protection Hotline, Family Protection Department (24/7).
Koeweit	geen landelijke lijn voor huiselijk geweld die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 112; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Libanon	bel 03-018019 – KAFA Helpline (24/7, Arabisch/Engels).
Mexico	bel 079, optie 1 – Línea de las Mujeres (24/7).
Marokko	bel 8350 – Union Nationale des Femmes Marocaines (UNFM), "Koulounamaak" groene lijn (Arabisch/Frans; openingstijden niet bevestigd).
Nederland	bel 0800-2000 – Veilig Thuis (24/7).
Nieuw-Zeeland	bel 0800 456 450 – Are You OK (24/7) • Women's Refuge 0800 733 843.
Noorwegen	bel 116 006 – VO-linjen (24/7).
Oman	geen landelijke lijn voor huiselijk geweld die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 9999; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Polen	bel 800 120 002 – Niebieska Linia, Blue Line (24/7); Engels op maandag 18–22u, Russisch op dinsdag 18–22u.
Portugal	bel 800 202 148 – Linha de Informação às Vítimas de Violência Doméstica (24/7); of sms naar 3060.
Qatar	bel 919 – AMAN Centre, Protection and Social Rehabilitation Centre (24/7).
Rusland	bel 8-800-7000-600 – ANNA Center, National Center for the Prevention of Violence (9.00–21.00 uur).
Saoedi-Arabië	bel 1919 – Domestic Violence Reporting Center, Ministry of Human Resources and Social Development (24/7).
Singapore	bel 1800-777-0000 – National Anti-Violence and Sexual Harassment Helpline (24/7).
Zuid-Afrika	bel 0800 428 428 – GBV Command Centre (24/7).
Zuid-Korea	bel 1366 – 여성긴급전화 1366 (24/7).
Spanje	bel 016 (24/7) – het gesprek staat niet op je telefoonrekening • WhatsApp 600 000 016.
Zweden	bel 116 016 – Kvinnofridslinjen (24/7); het oude nummer 020-50 50 50 werkt nog steeds.

LAND OF REGIO	NUMMER
Taiwan	bel 113 – Protection Hotline 113, voor huiselijk geweld, seksueel geweld en misbruik (24/7, meertalig).
Tunesië	bel 1899 – Ligne Verte 1899, National Observatory to Combat Violence Against Women (24/7, Arabisch/Frans).
Verenigde Arabische Emiraten	bel 800111 – Dubai Foundation for Women and Children (DFWAC) (24/7).
VK en Ierland	VK 0808 2000 247 – National Domestic Abuse Helpline (24/7) • Ierland 1800 341 900 – Women's Aid (24/7).
VS en Canada	in de VS, bel 1-800-799-7233 – National Domestic Violence Hotline (24/7), of sms START naar 88788. In Canada vind je de dichtstbijzijnde opvang op sheltersafe.ca.
Europa (elk land)	bel 112 bij noodgevallen.

Nummers kunnen veranderen, en veel landen staan hier niet bij. Ontbreekt jouw land, dan vind je diensten in meer dan 190 landen in de NO MORE Global Directory. Ben je in onmiddellijk gevaar, bel dan eerst het alarmnummer van jouw land.

Overal ter wereld

Vind hier een gratis hulplijn in jouw land: findahelpline.com of befrienders.org. Je kunt ook iemand die je vertrouwt vertellen wat je voelt, en vragen om bij je te blijven.

Als het geen noodgeval is, maar het toch moeilijk gaat

Bel je zorgverlener of behandelteam, of boek zo snel mogelijk een afspraak. Heb je een crisisplan of een veiligheidscontact, dan is dit het moment om het te gebruiken. Het eerstvolgende uur doorkomen is genoeg – je hoeft vandaag niet alles op te lossen.

Bipolar Clarity is educatieve inhoud en kan geen noodhulp of persoonlijk medisch advies bieden. Gebruik de bovenstaande hulpbronnen voor dringende ondersteuning.